

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT PEDAQOJİ UNİVERSİTETİ

Ali təhsilin magistratura pilləsində
musiqi müəllimi hazırlığı üzrə
“Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası” fənninin

KURİKULUMU

İxtisas: 060108 “Musiqi müəllimliyi”

İstiqamət: “Musiqi tədrisinin metodikası və metodologiyası”

BAKİ – 2014

Elmi redaktoru:

Jalə Həmid qızı Qədimova
pedaqogika üzrə elmlər doktoru,
ADPU-nun “Musiqi fənləri və onun
tədrisi metodikası” kafedrasının müdiri,
professor

Tərtib edən:

Maralxanım Tofiq qızı Əliyeva
müəllim

Rəyçilər:

Akif Nüsrət oğlu Quliyev
sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru,
Az.Milli konservatoriyasının “Musiqi tarixi
və nəzəriyyəsi” kafedrasının müdiri,
Əməkdar İncəsənət Xadimi, professor

Gülərə Əhməd qızı Axundova
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

Firəngiz Şahmurad qızı Hidayətova
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

Ali təhsilin magistratura pilləsində «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin kurikulumu. Bakı, ADPU, 2014, 34 səh.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 25 dekabr 2014-cü il tarixli 1300 №-li əmri ilə təsdiq olunmuş «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin kurikulumu Pedaqoji fakültənin elmi şurasının 04 oktyabr 2014-cü il tarixli (protokol № 2(13)) qərarı ilə çap olunur.

GİRİŞ

XXI əsrin əvvəli Azərbaycan Respublikasının Bolonya konvensiyasına qatılması ilə əlamətdər oldu ki, burada müxtəlif sahələrdə mütəxəssislərin, o cümlədən də musiqi müəllimlərinin hazırlığında əsas yanaşmaların yenidən baxılması nəzərdə tutulur. Dövlətimiz tərəfindən həyata keçirilən təhsil islahatları elm və mədəniyyətin bütün sahələrində yüksək səviyyəli mütəxəssislərin hazırlanması problemini ön plana çəkmişdir. Ali məktəb pedaqogikası yeni dəyərlər meyyarının formalaşdırılmasına, yəni təhsilin humanistləşməsi və fərdiləşməsinə, həmçinin gənclərin bilik alma fəaliyyətinin fəallaşdırılmasına hesablanan yeni texnologiyaların formalaşdırılmasına yönəldilməlidir.

Ali təhsilin inkişafının müasir mərhələsində tələbələrin aldığı biliklərin roluna baxış dəyişir, çünki cəmiyyətə elə mütəxəssis lazımdır ki, o yaradıcı şəxsiyyət olaraq elmi-texniki informasiyanın sürətli axınından baş çıxara bilsin, tənqidi təfəkkürə malik olsun, öz mövqeyini açıqlayıb onu müdafiə edə bilsin. Müasir təhsil konsepsiyası insanın daimi inkişafına əsaslanır. Öyrənənlərə elə şərait yaratmaq lazımdır ki, onlar özlərini dərk edə, öz yolunu seçə bilsinlər. Bu isə o zaman mümkün olar ki, təhsildə konkret standartlar müəyyənləşdirilərək işlənilib hazırlansın.

Müasir gerçəklik həm təhsilin məzmununa, həm də tədrisin metod, üsul və formalarına xüsusi tələblər irəli sürür. Dərslərdə elə metod və formalara fikir vermək lazımdır ki, onlar tələbələrdə müstəqil işləmə bacarıqlarının formalaşdırılmasına yönəlmiş olsun.

Tədrisə müasir yanaşma təlim prosesinə innovasiya gətirilməsini nəzərdə tutmalıdır, ki bu da bugünkü həyat və fəaliyyətin dinamik xüsusiyyətlərindən, müxtəlif təlim texnologiyalarının spesifikasiyasından və sosial faydalı biliklərin tələbatından asılıdır. Bu gün artıq məlumdur ki, şəxsiyyəti deyil, onun inkişafını idarə etmək lazımdır. Yəni tədris prosesinin məqsədi, hər şeydən əvvəl, öyrənənin şəxsiyyətinin inkişafı olmalıdır. Təhsilin məqsədi tək-cə bacarıq, vərdiş və bilikləri vermək deyil, lakin daha vacibi olan – bilik almağa maraq oyatmaqdır.

Müasir təlim-tərbiyə konsepsiyasında gənc nəslin incəsənət vasitələri ilə tərbiyəsinə böyük əhəmiyyət verilir ki, bu da nəinki insanın estetik mədəniyyətini formalaşdırır, həm də bütövlükdə insan şəxsiyyətinə təsir göstərir. Buna görə də bu gün respublikamızda estetik tərbiyənin şəraitinin, forma və metodlarının optimal müənasibliyinin axtarıları aparılır.

Təlim-tərbiyə prosesinin keyfiyyətə yeni səviyyəyə qaldırılmasına dair Azərbaycanda bu gün çox böyük işlər aparılır ki, bunların nəticəsində biz gələcəyimiz üçün yeni insan tipini yetişdirib hazırlamalıyıq. Azərbaycan məktəblərində təhsilin yeni məzmununa keçidi baş verir, təlim-tərbiyə metod və priyomları daha da mükəmməlləşir, inkişafyönümlü istiqamət alır. Bunun üçün də yeni, müasir, yüksək savada malik olan müxtəlif ixtisaslı, o cümlədən də musiqi müəllimlərinin hazırlanması böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Müasir tədris inkişafyönümlü xarakter daşmalıdır ki, burada müəllim öyrənənləri musiqi əsərinin mənasını açıqlama kimi məsələnin orijinal həllinin axtarışına sadəcə vadar etməlidir. Biliklər tələbələrə hazır vəziyyətdə verilməli deyil, lakin əsasən müstəqil iş prosesində onların özləri tərəfindən əldə edilməlidir. Köhnə üsullu, həddən artıq didaktizmə meyillənmiş ciddi reqlamentli, şablon dərs təşkili formaları öz yerini daha müasir, qeyri-standart kreativ dərslərə verməlidir.

Bu baxımdan hər bir fənn üzrə, o cümlədən də «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin kurikulumunun tərtib edilməsi yuxarıda qeyd etdiyimiz məqsədlər üçün zəruri bir sənəddir. Yeni kurikulumlar elə işlənib hazırlanmalıdır ki, hər bir tələbə (magistrant) azad və bərabər təhsil ala bilsin, özünətəhsil, özünüidarə, özünü reallaşdırma vasitəsilə potensial imkanlarını üzə çıxara bilsin, özünü təkmilləşdirsin, təsdiq etsin, digər subyektlərlə qarşılıqlı əməkdaşlığa açıq olsun.

I.Ümumi müddəalar

1.1. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin kurikulumu və onun xarakterik cəhətləri

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin kurikulumu hər bir gələcək musiqi müəlliminin maraq və ehtiyaclarına yönəlmiş konseptual sənəd olaraq, musiqi müəllimliyi hazırlığında fənnin təliminin əhəmiyyətini, xarakterik xüsusiyyətlərini, məqsəd və vəzifələrini müəyyən etməklə bərabər fənn üzrə təlim nəticələrinə nail olmaq istiqamətində bütün fəaliyyətləri əks etdirir. Bundan əlavə bu kurikulum təlimin təşkili və nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üzrə istiqamətlər verir. Onun əsas məqsədi öyrənənlərin tənqidi təfəkkürü, idraki, peşə fəaliyyəti zamanı onlar üçün zəruri olan emosional, yaradıcı və digər bacarıqlarının inkişafına yönəlmişdir.

Bu sənəd pedaqoji yönümlü ali təhsili müəssisələrinin musiqi müəllimliyi ixtisası üzrə magistr hazırlığı üçün nəzərdə tutulmuşdur. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənni üzrə kurikulum hazırlanarkən gələcək müəllimlərin ehtiyac və maraqlarına, cəmiyyətin və ümumtəhsil məktəblərinin ehtiyac və tələbatlarına, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanununun, Təhsil sahəsində İslahat Proqramının tələbləri və dövlətin təhsil siyasətinin, «Azərbaycan Respublikasında fasiləsiz pedaqoji təhsil və müəllim hazırlığının konsepsiya və strategiyası»nın, «Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin milli Konsepsiyasının (Milli Kurikulumu)», o cümlədən də Bolonya Bəyannaməsinin əsas müddəalarına diqqət edilmişdir.

Bu kurikulumun bütün standartları öyrənənlərin bilik, bacarıq və vərdişləri ilə bağlı nailiyyətlərin müəyyənləşdirilməsini diqqət mərkəzində saxlayan tələbyönümlü və nəticəyönümlü təhsil sənədidir.

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin kurikulumu tədris materiallarının planlaşdırılmasını, dərslik və dərs vəsaitlərinin tərtibini, dərslərin təşkili formaları, təlim metodları və vasitələrini müəyyənləşdirilərək hazırlanmasının əsasını təşkil edir.

1.2. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin əhəmiyyəti və onun tədrisinin əsaslandırılması

Respublikamızda təhsil sahəsində aparılan islahatlar fundamental peşə hazırlığına, ixtisas üzrə zəruri bilik, bacarıq və vərdişlərə malik olan, ümumbəşəri və milli dəyərlərin qorunub saxlanılmasını təmin edə biləcək müasir müəllimlərin hazırlığını tələb edir. Müəllimin xüsusi peşə və ictimai funksiyaları onun şəxsiyyəti qarşısında yüksək tələblər qoyur. Belə ki, musiqi müəllimi həm yüksək səviyyəli xüsusi peşə bilik və bacarıqlarına, həm də bütün müəllimlər üçün ümumi olan pedaqoji və psixoloji biliklərə malik olmalıdır. Musiqi müəlliminin pedaqoji ustalığı ilə yüksək səviyyəli xüsusi peşə biliklərinin vəhdəti öyrənmək bacarığını şagirdlərə öyrətməkdə özünü göstərir.

Bu baxımdan Pedaqoji Universitetdə gələcəyin musiqi müəllimlərinin yetişdirilməsi işində «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənni mühüm yerlərdən birini tutur. Tələbələrin doğma xalqının musiqi ənənələrinə sevgi hisslərinin tərbiyəsində, milli təfəkkürlərinin, mənəviyyatlarının, bədii zövq və fikirlərinin formalaşdırılmasında, milli mentallığın düzgün istiqamətə yönəldilməsində, peşə ustalılıqlarının əldə edilməsində, eləcə də Azərbaycanda xanəndəlik sənətinin yaranması tarixinə, müxtəlif xanəndəlik məktəblərinin və onların nümayəndələrinin fəaliyyəti və xalq musiqisinə (muğamlar, təsniflər) dair biliklərin və bacarıqların toplanmasında bu fənn böyük əhəmiyyət kəsb edir. Hər bir musiqi müəllimi, hər nə qədər klassik musiqi təhsili almış olsa da, öz doğma xalqının milli musiqisini bilmədən Azərbaycan məktəblərində uğurla fəaliyyət göstərə bilməz.

Musiqi müəlliminin hazırlığı sistemində «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənni tələbələrdə yaradıcı vərdişlərinin formalaşdırılmasına, milli musiqi sənətinin tarixi köklərinin araşdırılmasına, onun nəzəri əsaslarına dair bilik almalarına, milli musiqi nümunələrinin ifa bacarığına və digər fənlərlə qarşılıqlı əlaqələrini daha da dərinlən anlamasına imkan yaradır ki, bu da nəticədə tələbələrin ümumtəhsil məktəbində gənc nəslin estetik tərbiyəsi üzrə gələcək

fəaliyyətlərində aldığı bilik və bacarıqları uğurla tətbiq etmələrinə şərait yaradır.

1.3. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin məqsədi

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin məqsədini tələbələrin bu sənət haqqında zəruri anlayış və biliklərin aşılması, xanəndəlik sənətinin yaranması tarixi bəzəsində, müxtəlif xanəndəlik məktəblərinin və onların nümayəndələrinin fəaliyyəti haqqında biliklərin əldə edilməsi, xalq musiqi nümunələrinin (təsniflərin və mahnıların) ifa bacarığı təşkil edir.

Hər bir fənn müəllimi, o cümlədən də musiqi müəllimi, öz fənninin imkanları çərçivəsində şagirdlərin fəallaşdırılması, onların bacarıq və qabiliyyətlərinin, müstəqil və tənqidi təfəkkürlərinin inkişafı, onların vətənə və cəmiyyətə faydalı olması üçün hansı vasitələrdən istifadə edəcəyi haqda dərindən düşünməlidir. Bu nöqtəyi nəzərdən tələbələrdə xanəndəlik sənəti barədə ümumi təsəvvürün formalaşması, gələcək məktəb fəaliyyətində aldığı bilik və bacarıqların səmərəli və yaradıcı şəkildə tətbiq etməyə imkan yaradır. Belə ki, bu kursun məqsədlərindən biri tələbələrdə Azərbaycan musiqisinin 7 əsas muğamı, onların quruluşu və təsnifləri bəzəsində anlayışların aşılması və xalq musiqisi nümunələrinin ifasına yiyələnməkdən ibarətdir.

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» kursunun başlıca məqsədi sürətlə qloballaşan dünyada yetişməkdə olan gənclərin öz milli köklərinin itirməməsi üçün ümumbəşəri dəyərlərlə yanaşı onlarda xalq ənənələrinə sevgi və hörmət tərbiyə etməkdir. Praktiki baxımdan gələcəyin musiqi müəllimi xalqımızın zəngin musiqi irsindən dərslərdə məharətlə istifadə etməyi bacarmalı, onu təbliğ etməli və gənc nəsle ötürməlidir.

1.4. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin vəzifələri

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin başlıca vəzifəsi dövlətin yürütdüyü təhsil siyasətinə müvafiq yüksək səviyyəli musiqi müəllimlərini yetişdirməkdən ibarətdir. Müasir dövrün imkanlarından, informasiya-kompüter texnologiyalarından, yeni təlim metodlarından yararlanma bilən, xalqımızın musiqi sənətini gənc nəsle maraqlı formada çatdırmağı bacaran kadrların hazırlanması da bu fənnin qarşısında duran vəzifələrdəndir.

Təlim prosesində öyrənənin şəxsiyyətinə hörmətlə yanaşan, onu ön planda tutan, müəllim-şagird münasibətlərini uğurla qura bilən, dövlətin təhsil sahəsində qoyduğu məsələləri əzmlə həll edə bilən, təlimi verilən tələblər baxımından düzgün təşkil edə bilən, şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsini müasir metodla apara bilən, nəticələri düzgün təhlil edən və obyektiv qərarlar qəbul edən müasir musiqi müəlliminin hazırlanması da «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin vəzifələrindəndir.

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» kursunun başlıca vəzifəsi isə gələcək musiqi müəllimlərini Azərbaycan xalqının zəngin musiqi irsi və xanəndəlik sənəti ilə tanış etmək, onlara bu sahədə zəruri bilik və bacarıqları aşılamaq, müxtəlif pedaqoji-praktiki məsələlərin həllində onlara köməklik göstərmək, onların dünyagörüşünü artırmaq, intellektual səviyyələrini yüksəltmək, milli təfəkkürü genişləndirərək zənginləşdirmək, onlarda beynəlmilətçilik keyfiyyətlərini tərbiyə etməklə yanaşı öz xalqına, onun mədəniyyətinə dərin hörmət, sevgi və fəxr hissələrini formalaşdırmaqdır.

II. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin məzmunu

2.1.Fənn üzrə təlim nəticələri

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin öyrənilməsini başa vurmuş hər bir magistrant aşağıdakı təlim nəticələrini əldə etməlidir:

- Azərbaycanca xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixini bilməli, xanəndəlik sənətinin tarixi ilə bağlı fakt və hadisələri dövrün ictimai-siyasi və iqtisadi platformasından dəyərləndirə bilməlidir;
- müxtəlif xanəndəlik məktəblərinin nümayəndələrinin oxşar və fərqli cəhətlərini təhlil edə bilməlidir;
- muğam dəstgəhləri, onların quruluşu haqqında ilkin bilikləri nümayiş etdirməlidir;
- muğamların növlərini ayırd etməli, onların şöbələri və güşələri haqqında anlayışı olmalıdır;
- Azərbaycan təsniflərinin lad-tonal əsasını bilməli və onları bir-birindən fərqləndirməyi bacarmalıdır;
- Azərbaycan təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarmalıdır;
- muğamların və təsniflərin poetik məzmununun ümumbəşəri fəlsəfi və humanist ideyalarla bağlılığını dərk etməli və bunu tərbiyə prosesi ilə əlaqələndirə bilməlidir;
- müasir təhsil quruculuğunda və məktəb sistemində xalqımızın irsindən bəhrələnərək, müqayisələr, təhlillər aparmağı, Azərbaycan xalq musiqi nümunələrindən yaradıcı şəkildə istifadə edə bilməlidir.

2.2. Məzmun xətləri, onların əsaslandırılması və ümumi təlim nəticələri

Tədrisi nəzərdə tutulan fənn üzrə məzmun xətlərinin müəyyənləşdirilməsi fənnin məzmununun daha aydın təsviri və təlim nəticələrinin sistemləşdirilməsini təmin edir.

Nəzərdə tutulan təlim nəticələtinə nail olmaq üçün musiqi müəllimi hazırlığında «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənni üzrə aşağıdakı məzmun xətləri müəyyən edilmişdir:

2.2.1.Xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixi

2.2.2.Muğamlar haqqında məlumat.

2.2.3.Muğam təsniflərinin fortepianoda müşayiət edərək oxunması.

2.2.1.Xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixi

Azərbaycan musiqi mədəniyyəyinin və xalq incəsənətinin çoxəsrlik ənənələri vardır. Musiqişünaslarımız tərəfindən Azərbaycanın musiqi sənətinin qədim dövrünün təhlili göstərir ki, musiqi mədəniyyətimiz hətta dünya tarixçiləri tərəfindən ən qədimi kimi sayılan Şumer mədəniyyətindən çox-çox əvvəllərə aiddir. Görkəmli musiqişünas, professor Rafiq İmraninin apardığı tədqiqatlar sübut edir ki, hələ o qədim dövrlərdə əcdadlarımızın musiqi ənənəsində muğam çalib oxuması mövcud idi.

Xalqımızın görkəmli incəsənət ustaları, xüsusilə də xalq xanəndələri, bu ənənələri nəsildən-nəsilə ötürüb yaşadaraq böyük və zəngin bir irs yaratmışlar. Bu musiqiçilər, hər şeydən əvvəl, muğam ifaçıları olmuşlar. Muğam həm bütövlükdə, həm də ayrılıqda bədii obrazların təsəvvür və fəlsəfi ideyalarının bütöv bir dünyası deməkdir. Bu ecaskar aləmi kütlələrə tanıtdıran sənətkarlar ən əvvəl xanəndələr və onları müşayiət edən virtuoz çalğıçılar olmuşlar.

Xanəndəlik sənəti orta əsrlərdə şəhərlərin inkişafı ilə əlaqədar olaraq daha da inkişaf etməyə başlayır. Şah, xan və bəylərin saraylarında çıxış etdikləri üçün xanəndələr o vaxtın estetik kriteriyalarına tabe olaraq,

qəzəlləri və təsnifləri fars dilində oxumalı idilər. Buna görə də kəndlilər xanəndələri öz məclislərinə dəvət etməzdi. Lakin fars və ərəb mədəniyyətinin böyük təsirinə baxmayaraq, musiqiçilərimiz klassik muğam formasını praktiki olaraq olduğu kimi qoruyub saxlaya bilmişlər. Feodal dövlətində baş verən bütün hadisələr xanəndələrin yaradıcılıqlarında öz əksini tapırdı.

İfaçıların yetişdirilməsi üçün xüsusi xanəndə məktəbləri yaradılırdı. Hələ XIX əsrin əvvəlində Şuşada və Şamaxıda xanəndə mərkəzləri meydana çıxmışdı. XIX əsrin ikinci yarısında Bakıda da muğam sənətinin öyrədilməsi üçün belə məktəb yaradılmışdır.

Bu dövrdə Azərbaycanın bir sıra şəhərlərində musiqişünaslar məclisi və musiqi salonları yaranmağa başladı. Burada şer, ədəbiyyat, rəssamlıq və musiqi sənətinin estetik problemləri ətraflı müzakirə olunurdu. Şərq musiqisinin incəliklərinə dərinlən bələd olan görkəmli musiqişünaslar xanəndələrin düzgün oxumalarına və ustalıqlarına xüsusi qayğı göstərirdilər. Məclislərdə bütün muğamları düzgün və tamam-dəstgah oxumağı öyrənən xanəndələr hər hansı bir muğamı daha kamil öyrənər, ixtisaslaşmağı çalışırdılar.

Beləliklə, Azərbaycanda xanəndəlik sənətinin inkişafında Şuşa, Şamaxı və Bakı məclislərinin müstəsna əhəmiyyəti olmuşdur. Bu məclislər yeni xanəndələr nəsli yetişdirməklə bərabər, muğam musiqisinin xalq arasında populyar olmasında da böyük rol oynamışdır. Musiqi məclisləri xalq musiqisinin milli ruhunu, muğamatın orijinallığını mühafizə edərək eyni zamanda musiqi dilini yabançı meyllərdən təmizləmiş, onların assimilyasiya olunma təhlükəsinə qarşı kəskin müqavimət göstərmişdir.

Xanəndəlik sənəti inkişaf edərək XIX əsrin axırını, XX əsrin əvvəlində məhdud məclis, toy və adi şənlik çərçivəsindən çıxıb teatr və konsert salonlarına yol tapır. Xanəndə dəstələri teatr tamaşalarının fasilələrində böyük müvəffəqiyyətlə çıxış etməyə başladı. Azərbaycanda ilk “Şərq konsertləri” 1901-ci ildə Şuşada, 1902-ci ildə isə Bakıda Ə.Haqqverdiyevin rəhbərliyi altında təşkil edilmişdir. Bu konsertlərdə Azərbaycanın ən yaxşı xanəndələri iştirak üçün dəvət edilmişdi. Bütün bu tədbirlər xanəndə ifaçılığının inkişafına təkan vermişdir.

Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulandan sonra xanəndəlik sənəti yeni inkişaf mərhələsinə çıxdı. Ən böyük nailiyyət də o oldu ki, qadın-xanəndələrimiz üçün səhnədə çıxış etməyə imkan yarandı.

Son illər xanəndəlik sənətinin daha da çiçəklənməsi üçün dövlətimiz tərəfindən hər bir şərait yaradılmışdır. Gənclərdə və xalqımızda muğam sənətinə marağın artırılması üçün “Heydər Əliyev adına fond”un rəhbərliyi gənc xanəndələr arasında muğam müsabiqələri, beynəlxalq muğam festivalları keçirir. Ən başlıcası isə odur ki, bu fondun fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan muğamı bütün dünyada tanındı və YUNESKO tərəfindən bəşəriyyətin ən qiymətli incisi kimi qəbul olundu.

Bütün bunların öyrənilməsi və mənimsənilməsi xanəndəlik sənəti barəsində ümumi təsəvvürün formalaşmasına, təlim-tərbiyə işində aldığı bilik və bacarıqların səmərəli istifadəsinə şərait yaradır.

Gələcəyin musiqi müəllimi özünün peşə fəaliyyətində bu biliklərdən məharətlə istifadə edərək şagirdlərin maariflənməsinə, inkişafına, öz xalq musiqisini sevən və qiymətləndirə bilən bir vətəndaşların formalaşmasına nail olmalıdır.

Tələbə:

- Azərbaycanca xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixini öyrənir, bu sənətin ümumbəşəri dəyərlər sırasında olduğunu dərk edir;
- xanəndəlik sənətinin tarixi ilə bağlı fakt və hadisələri dövrün ictimai-siyasi və iqtisadi platformasından dəyərləndirməyi bacarır;
- Şuşa, Şamaxı və Bakı xanəndəlik məktəblərinin xüsusiyyətlərini ayırd edə bilir;
- müxtəlif xanəndəlik məktəblərinin nümayəndələrini tanıyır, onların oxşar və fərqli cəhətlərini təhlil edə bilir.
- dövlətimizin xanəndəlik sənətinin qorunması və inkişafı üçün apardığı tədbirlərdən xəbərdardır;
- aldığı biliklərin gənc nəslin təlim-tərbiyəsi işi ilə uzlaşdırmağı bacarır;

- təhsil-tərbiyə işi prosesində milli dəyərlərin təhlilinin öz pedaqoji ustalığının artırılması üçün istifadə etməyi bacarır;
- fənnin mahiyyətini, elmi əhəmiyyətini, ondan istifadə metodlarını dərk edir.

2.2.2. Muğamlar haqqında məlumat

Muğam Şərgin ən qədim musiqi janrlarından biri olduğu üçün daima musiqişünasların diqqət mərkəzində olmuşdur. Qədim və orta əsr şərq musiqi mədəniyyətinin, folklorunun öyrənilməsində bu janr əsas amillərdən biri kimi tədqiqatçıların təhlil obyektinə çevrilmişdir. Bu mənada muğamın bir janr kimi tədqiqatı orta əsrlərdən başlayaraq bu günə kimi aktual problem olaraq qalır. Əl-Kindi, Əl-Münəccim, Əl-Farabi, İbn-Sina, Əl-Əmuli və onlarca görkəmli alimlərin ayrı-ayrı dövrlərdə muğam janrına dəfələrlə müraciət etməsi və bu sahədə elmi əsərlər yazması janrın daima aktual mövzu orbitində olmasına dəlil verir. Muğam janrı Şərq xalqlarının mədəni həyatında, onların mənəvi dünyasının formalaşmasında həlledici rol oynadığı üçün bu ölkələrin, o cümlədən də Azərbaycanın musiqi salnaməsində dərin izlər buraxmışdır.

Azərbaycanda 7 əsas, 3 köməkçi muğam var. Əsas muğamlar “Rast”, “Şur”, “Segah”, “Çahargah”, “Bayatı-Şiraz”, “Şüştər” və “Humayun”dır. Köməkçi muğamlar isə “Şahnaz”, “Sarənc” və 2-ci növ “Çahargah”dır. Muğamlar orijinal mahiyyətinə və öz xarakterinə görə biri-birindən fərqlənir. Üzeyir Hacıbəyov “Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” adlı elmi-nəzəri kitabında muğamların dinləyiciyə aşladığı əhval-ruhiyyəni belə səciyyələndirir: “Rast”- dinləyicidə mərdlik və gümrahlıq hissi, “Şur” - şən, lirik əhval-ruhiyyə, “Segah”- məhəbbət hissi, “Şüştər”- dərin kədər, “Çahargah”- həyəcan və ehtiras hissi, “Bayatı-Şiraz”- qəmginlik, “Hümayun”- dərin kədər hissi oyadır.

Musiqi irsimizdə geniş inkişaf etmiş sənəti hazırda milli musiqili-poetik incəsənətin əsas sahəsi kimi üç növdə təşəkkül tapmışdır: 1. Muğam dəstgahları; 2. Kiçik həcmli muğamlar; 3. Zərbi muğamlar.

“Dəstgah” sözü – “dəst” - bütöv, tam, “gah” - yer, mövqe deməkdir. Dəstgah - muğamın vokal-instrumental şəkildə bütün hissələrinin - şöbə, guşə, rəng, təsniflərin tam, bütövlükdə, muğam kompozisiyasının tələbləri səviyyəsində ifası deməkdir. Dəstgahın ən başlıca xüsusiyyəti muğam şöbələrinin və guşələrinin, təsnif və rənglərin məntiqli surətdə ardıcıllaşaraq, silsilə yaratmasından ibarətdir. Bunun da nəticəsində muğam dəstgahlarının özünəməxsus inkişaf dramaturgiyası yaranır.

Muğam dəstgahları kamil formalı, çoxhissəli, silsilə quruluşlu musiqi əsərləridir. Muğam dəstgahına inkişaf etmiş instrumental giriş (daraməd), reçitativ-deklamasiya üslubunda olan bir neçə vokal-instrumental hissə, rəng və təsniflər daxildir.

Azərbaycan muğam dəstgahları bunlardır: “Rast”, “Şur”, “Segah”, “Çahargah”, “Bayatı-Şiraz”, “Mahur-hindi”, “Orta Mahur”, “Mirzə Hüseyin Segahı”, “Zabul Segahı”, “Xaric Segah”, “Şüştər”, “Hümayun”. Bu muğam dəstgahları rast, şur, segah, şüştər, bayatı-şiraz, çahargah, hümayun məqamlarına əsaslanır. Bir məqam əsasında bəzən bir neçə muğam qurulur, beləliklə, muğam ailələri əmələ gəlir. Muğam dəstgahlarının mətn əsasını qəzəllər təşkil edir.

Zərbi muğam – Azərbaycan şifahi ənənəli professional musiqisində vokal-instrumental janrdır. Zərbi muğamların yaranması, təşəkkülü və inkişafı xanəndə və sazəndə ansambllarının ifaçılığı ilə bağlıdır. Zərbi muğamların mətnində klassik şairlərin qəzəllərindən, həmçinin bayatı və qoşmalardan istifadə olunur. Azərbaycan muğam ifaçılığı təcrübəsində geniş yayılmış zərbi muğamlar: “Heyratı”, “Mənsuriyyə”, “Səmayi-Şəms”, “Maani”, “Ovşarı” (“Əfşarı”), “Arazbarı”, “Heydəri”, “Qarabağ şikəstəsi”, “Kəsmə şikəstə”, “Şirvan şikəstəsi” və s.

Azərbaycan təsniflərinin poetik məzmunu sevgi lirikasının geniş sahəsini əhatə edir. Bəzi təsniflərdə sevgi mövzusu şairin onu əhatə edən həyata münasibətini əks etdirən fəlsəfi motivlərlə zənginləşdirilir. Təsniflərin bir çoxunda nikbinlik, ədalətsizliyə və zülmə üstün gələn məhəbbətin gücünə inam tərənnüm olunur.

Öz inkişafı prosesində Azərbaycan təsniflərinin melodikası yüksək bədii səviyyəyə çatmışdır. Onun üçün böyük daxili dinamika, parlaq səs yüksəkliyi və registr kontrastları, ecaskar emosional çalarlar

səciyyəvidir. Təsniflərin melodikasının zəngin inkişafı öz növbəsində onların lad-tonal sisteminin inkişafına da gətirib çıxarmışdı. Azərbaycan təsniflərinin lad əsasını diatonik ladlar təşkil edir. Azərbaycan ladlarının fərqli cəhəti onların çoxpilləliyidir. Major və minordan fərqli olaraq Azərbaycan musiqisinin ladları 8 və hətta 11 pillə təşkil edir.

Gələcəyin musiqi müəllimləri tərəfindən muğam sənətinin öyrənilməsi sonralar onların ümumtəhsil məktəblərində fəaliyyətində incəsənət vasitələri ilə yetişməkdə olan nəslin mənəvi-əxlaqi dünyasının formalaşmasına, estetik tərbiyəsinə, yaradıcı vərdişlərinin üzə çıxmasına şərait yaradır.

Tələbə:

- muğam dəstgəhləri, onların quruluşu haqqında bilikləri nümayiş etdirir;
- muğamların növlərini ayırd edə bilir;
- muğamların şöbələri və güşələri haqqında anlayışı var;
- Azərbaycan təsniflərinin lad-tonal əsasını bilir və onları birbirindən fərqləndirməyi bacarır;
- muğamların və təsniflərin poetik məzmununun ümumbəşəri fəlsəfi ideyalarla bağlılığını dərk edir və bunu tərbiyə prosesi ilə əlaqələndirə bilir.

2.2.3. Muğam təsniflərinin fortepianoda müşayiət edərək oxunması (məşğələ)

Bu məzmun xətti yuxarıdakılardan fərqli olaraq fərdi məşğələ formasında keçirilir. Burada magistrantlar Azərbaycan təsniflərinin lad-tonal əsasını təhlil edir və onları praktiki olaraq ifa edirlər.

Əvvəl “Rast” muğamının və onun şöbələrinin təsnifləri müəllim tərəfindən, daha sonra isə magistrantlar tərəfindən fortepianoda ifa olunur. Müəllim və magistrantlar birgə onların tam ətraflı təhlilini aparır. Növbəti mərhələdə təsniflər fortepianoda müşayiət olunaraq müəllim və magistrantlar tərəfindən oxunur.

Həmin formada “Segah”, “Çahargah”, “Bayatı-Şiraz”, “Şüştər”, “Şur” və “Humayun” muğamlarının təsniflərinə ardıcıl olaraq baxılır.

Tələbə:

- “Rast” muğamının təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarır;
- “Segah” muğamının təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarır;
- “Çahargah” muğamının təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarır;
- “Bayatı-Şiraz” muğamının təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarır;
- “Şüştər” muğamının təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarır;
- “Şur” muğamının təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarır;
- “Humayun” muğamının təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarır;
- Təsniflərin lad-məqam əsasını eşidərək ayırd edə bilir;
- Gənc nəslin estetik tərbiyəsi işində aldığı bilik və bacarıqlardan istifadə etməyi bacarır.

III.Məzmun standartları

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənnini öyrənəndən sonra magistrantlar qeyd olunan məzmun xətlərinə müvafiq bilik və bacarıqları nümayiş etdirirlər:

3.1. Xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixi

3.1.1.Xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixini bilir, müxtəlif xanəndəlik məktəblərinin xüsusiyyətlərini fərqləndirə bilir və onların nümayəndələri barəsində məlumatı var.

3.1.1.1. Azərbaycanca xanəndəlik sənəti nə zaman və harada yarandığı haqda bilməlidir.

3.1.1.2. Şuşa, Şamaxı və Bakı xanəndəlik məktəblərinin nə zaman və kimlər tərəfindən yaradıldığını bilməlidir.

3.1.1.3. Müxtəlif xanəndəlik məktəblərinin nümayəndələri haqqda məlumatı var və onların oxşar və fərqli cəhətlərini təhlil etməyi bacarmalıdır.

3.1.1.4. XX əsrdə xanəndəlik sənətinin inkişaf xüsusiyyətlərinin izah etməyi bacarmalıdır.

3.1.1.5. Müasir dövrdə xanəndəlik sənətinin daha da çiçəklənməsini mənəvi milli sərvətlərimizin qorunmasına dair dövlətimizin apardığı siyasətlə əlaqələndirməyi bacarmalıdır.

3.2. Muğamlar haqqında məlumat

3.2.1. Muğamların növlərini ayırd edir, onların şöbələri və güşələri haqqında anlayışı var, təsniflərin və muğamların poetik məzmununu bəşəri humanist ideyalarla əlaqələndirir.

3.2.1.1. Muğam dəstgahı və onun quruluşu haqqda biliklər nümayiş etdirməlidir.

3.2.1.2. Təsniflər haqqda məlumatı olmalı, onların lad-tonal əsaslarını müəyyən etməyi bacarmalıdır.

3.2.1.3. Muğamların növlərini fərqləndirməlidir, hər muğamın özünəməxsus ahəngi və xarakteri olduğunu dərk etməlidir.

3.2.1.4. Muğamların şöbələri və güşələri haqqda anlayışı olmalıdır.

3.2.1.5. Muğamların və təsniflərin poetik məzmununu ümumbəşəri fəlsəfi ideyalarla əlaqələndirməyi bacarmalıdır.

3.3. Muğam təsniflərinin fortepianoda müşayiət edərək oxunması

3.3.1. 7 əsas muğamın təsniflərini fortepianoda müşayiət edərək oxumağı bacarır.

3.3.1.1. “Rast” muğamının təsniflərini fortepianoda özünə müşayiət edərək oxumağı bacarmalıdır.

3.3.1.2. “Segəh” muğamının təsniflərini fortepianoda özünə müşayiət edərək oxumağı bacarmalıdır.

3.3.1.3. “Çahargah” muğamının təsniflərini fortepianoda özünə müşayiət edərək oxumağı bacarmalıdır.

3.3.1.4. “Bayatı-Şiraz” muğamının təsniflərini fortepianoda özünə müşayiət edərək oxumağı bacarmalıdır.

3.3.1.5. “Şüştər” muğamının təsniflərini fortepianoda özünə müşayiət edərək oxumağı bacarmalıdır.

3.3.1.6. “Şur” muğamının təsniflərini fortepianoda özünə müşayiət edərək oxumağı bacarmalıdır.

3.3.1.7. “Humayun” muğamının təsniflərini fortepianoda özünə müşayiət edərək oxumağı bacarmalıdır.

3.4.Məzmun xətlərinin saatlar üzrə bölgüsü

N	Bölmənin adı	Mövzuların adı	Müha-zirə	Fərdi məşğələ
II semestr				
1.	Xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixi	1.1. Qədim və orta əsrlərdə xanəndəlik sənətinin yaranması.Şuşa xanəndəlik məktəbi.	2	–
		1.2. Şamaxı və Bakı xanəndəlik məktəbi.	2	–
		1.3.XX əsrdə xanəndəlik sənətinin inkişafı.	2	–
Cəmi:			6	0

2.	Muğamlar haqqında məlumat	2.1. Muğam dəstgahları. Muğamların növləri.	2	–
		2.2. Muğamların şöbələri. Təsniflər.	2	–
Cəmi:			4	0
3.	Muğam təsniflərinin fortepi-anoda çalaraq oxunması	3.1. Rast muğamının təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
		3.2. Segah muğamının təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
		3.3. Çaargah muğamının təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
		3.4. Bayatı-Şiraz muğamının təsniflərini çalib oxumaq	–	2
		3.5. Şüştər muğamının təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
		3.6. Şur muğamının təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
		3.7. Humayun muğamının təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
		3.8. Mahur təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
		3.9. Dilkeş təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
		3.10. Zəbul təsniflərini çalib oxumaq.	–	2
Cəmi:			0	20
Ümumi cəmi:			10	20

IV. Təlim strategiyaları

4.1. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin təliminin təşkili mexanizmi

«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənni ali təhsilin magistr pilləsində musiqi müəllimlərinin hazırlığı üçün nəzərdə tutulmuşdur. Magistr tədris planında fənnin tədrisinə 1 kursun II semestrində tədris olunması nəzərdə tutulur. Fənnin tədrisi üçün 30 saat (10 saat mühazirə və 20s. məşğələ) nəzərdə tutulur.

4.1.1. Fəaliyyət istiqamətləri:

- problemin həlli;
- mühakimə yürütmə və əsaslandırma;
- ünsiyyət;
- tədqiqətmə;
- tətbiqətmə.

4.2. Pedaqoji prosesin təşkili prinsipləri.

Pedaqoji proses (dərs) qarşıya qoyulmuş məqsədə nail olmaq üçün müəllimin aparıcı rolu sayəsində tələbənin bir mütəxəssis kimi fəaliyyətə hazırlanmasında aşağıda göstərilən prinsiplər əsasında qurulur:

1. Pedaqoji prosesin tamlığı. Pedaqoji prosesdə təlim məqsədlərinin (öyrədici, tərbiyəvi, inkişafetdirici, maarifləndirici, praktik) reallaşdırılması kompleks şəkildə həyata keçirilir, onun zəminində də məzmun, metod və vasitələri müəyyənləşdirilərək müəllim və şagird fəaliyyətini əhatə edir.

2. Təlimdə bərabər imkanların yaradılması. Pedaqoji proses təlimdə bütün magistrantlara eyni şərait yaratmaqla onların potensial imkanlarından maksimum istifadə edir, eyni tələblərdən çıxış edir,

gələcək musiqi müəllimlərinin peşakar hazırlanmasında güzəştlərə yol vermir.

3. Tələbəyönümlülük. Pedaqoji proses tələbənin məntiqi, tənqidi və yaradıcı təfəkkürünün inkişaf etdirilməsi, mənimsədiyi informasiyanı səmərəli şəkildə həyata keçirə bilməsinə xidmət etməklə yanaşı, onun tələbat və ehtiyaclarını nəzərə almaqla təşkil edilir. Pedaqoji prosesin tələbəyönümlü istiqamətdə qurulması ona öyrənməyi öyrətmək bacarığının aşılmasını təmin edir.

4. İnkişafyönümlülük. Pedaqoji proses daima tələbənin tədqiqatçı, yaradıcı, axtarışda olan mütəxəssis kimi hazırlanmasına yönəldilir, ona öz üzərində çalışmağın, özünətəhsilin fasiləsiz olaraq davam etdirilməsinin vacibliyini və əhəmiyyətini qavradır. Müəllim müasir təhsil konsepsiyalarını bilməklə tədris etdiyi fənnin məqsədlərini aydın izah edir. Bunun üçün lazım olan tədris materiallarını müəyyənləşdirir, tələbələrə müzakirəyə cəlb edir, müstəqil düşünmə və fikir yürütmə qabiliyyətlərinin inkişaf etdirir və rəğbətləndirir.

5. Fəaliyyətin stimullaşdırılması. Pedaqoji proses müəllim və tələbə arasında qarşılıqlı fəaliyyət və əməkdaşlığa əsaslandığı üçün müəllim tərəfindən stimullaşdırma tələbənin uğurlarını dəyərləndirməklə onu daha yüksək təlim nəticələrinə istiqamətləndirilməsini təmin edir. Tələbə gələcəyin mütəxəssisi kimi bazar iqtisadiyyatın ən ağır tələbi olan rəqabətə tab gətirmək üçün dərin biliklərə, yüksək səviyyəli bacarıqlara və çevik düşüncəyə yiyələnməyə şəxsi stimulaşdırma göstərir.

6. Dəstəkləyici mühitin yaradılması. Pedaqoji proses müasir maddi-texniki baza ilə təchiz edilir, demokratik və humanitar prinsiplər əsasında sağlam mənəvi-psixoloji mühitdə təşkil edilir. Həm müəllimlərin, həm də tələbələrin maraq və ehtiyaclarının təmin edilməsi, təlimin səmərəliliyinin yüksəldilməsi üçün zəmin yaradır.

7. Təlim fəaliyyəti ilə elmi axtarışların qarşılıqlı əlaqəsi. Magistrantlar təlimin ilk mərhələlərindən müəllimin rəhbərliyi altında elmi axtarışlara cəlb edilir, müxtəlif səviyyəli məqalələrlə çıxış edir, sərbəst işləri üzərində tədqiqat aparır.

8. Pedaqoji prosesin magistrantların gələcək peşəsi ilə əlaqələndirilməsi. Pedaqoji proses təlimin elmi işlə əlaqələndirilməsi, tədris olunan fənnin

peşə istiqamətində qurulması və gələcəyin musiqi müəlliminin praktiki olaraq hazırlanmasını təmin edir. Tələbələr burada aldığı bilik və bacarıqları əvvəl ümumtəhsil məktəblərində pedaqoji təcrübədə sınaqdan keçirir, sonralar isə öz müəllim fəaliyyəti zamanı daha da zənginləşdirir.

4.3. Təlimin təşkilinin forma və üsullarının təkmilləşdirilməsinə dair tövsiyələr.

Müasir dövrdə təlim prosesində tələbələrin təşəbbüskarlığını artıran, yaradıcı təxəyyülünü inkişaf etdirən, tədqiqatçılıq keyfiyyətlərini formalaşdıran, vərdiş və bacarıqlarını genişləndirən dərslərə üstünlük verilir. Ənənəvi tədrislə yanaşı zamanın tələblərinə cavab verən qeyri-standart dərslərə: dərslər-lektoriya, dərslər-müzakirə, dərslər-disput, dərslər-yarış, dərslər-konsert kimi yeni pedaqoji texnologiyaları, müasir təlim yanaşmalarını və multi-mediya texnologiyalarını özündə əks etdirən müasir formalı dərslərə geniş yer verilməlidir. Təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi baxımından əhəmiyyətli olan müasir fəal metodlardan (inteqrativ, interaktiv, dialoq, lahiyələr, fərdi iş-tədqiqat və s.) istifadə isə yaradıcı fəaliyyətə əsaslanaraq tələbələrin tənqidi və məntiqi tefəkkürlərini inkişaf etdirir və təhsilin mütəhərrikliyini təmin edir. Müəllim və tələbənin əməkdaşlıq şəraitində qarşılıqlı əlaqəsi, qarşılıqlı fəaliyyət göstərməsi zəruri hesab edilir. Müasir fəal metodların istifadəsi pedaqoji prosesi tədqiqat prosesinə çevirir ki, bu da tələbəyə səmərəli, sərbəst, yaradıcı düşünmə üçün şərait yaradır. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin tədrisi zamanı hər bir konkret dərslər üzrə müəllimə hansı təlim formasından və metodlardan istifadə edilməsi üçün tam sərbəstlik verilməlidir.

Müəllimlə məsləhət də magistrantın ümumi nailiyyət səviyyəsinə böyük təsir göstərir. Məsləhət saatlarında aşağıdakı işlər görülür:

- Seminar məşğələlərində mübahisəli hesab edilən məsələlər ətrafında söhbətlər aparılır.
- Oxunması təklif olunan tədris materialları ilə bağlı müzakirələr edilir.

- Sərbəst işlərin mövzularının seçilməsi, işlənməsi və təhvili ilə bağlı məsələlərə baxılır.
- Sərbəst işlərin təqdimatının məzmunu və forması ilə bağlı tövsiyələr alınır.
- Xalq musiqisi nümunələrinin ifa üslubu araşdırılır və müzakirə olunur.

4.4. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin tədrisi zamanı istifadə olunan forma və metodlar.

Tədrisi nəzərdə tutulan bu kurs üzrə təlimin təşkili üçün bir sıra təlim strategiyaları və təlim fəaliyyətləri nəzərdə tutur:

Mühazirə – ilkin məlumatların verilməsi formasıdır, ali məktəbdə öyrənənlər fənnin ən vacib məsələləri ilə bağlı heç bir təsəvvürə malik olmadıqda, onlara zəruri biliklərin çatdırılmasında yardımçı metoddur. Mühazirələr müəllimin nitqini müşayiət edən mətn üzrə Power Point proqramında xüsusi hazırlanmış slaydlarla müşayiət olunur. Belə olan halda dərs artıq quru mühazirə formasından müasir canlı *lektoriya* formasına çevrilir. Bucür yanaşma həm mövzu barəsində vizual məlumatın alınmasını təmin edir, həm də məlumatların öyrənənlər tərəfindən daha da yaxşı mənimsənilməsinə xidmət edir.

Fərdi məşğələ – mühazirə kursundan sonra keçirilən təlim formasıdır. Burada magistrantların aldıkları nəzəri biliklər praktiki şəkildə fortepiano arxasında çalınıb oxunmaqla möhkəmlənir. Bir çox hallarda müəllim kompüter və ya xüsusi aparatura vasitəsilə müxtəlif xanəndələrin ifasında xalq musiqisi nümunələrini tələbəyə dinlətdirir. Müəllim tələbə ilə birgə təsniflərin və xalq mahnılarının lad-tonal əsasını araşdırır, sonra onları yüksək bədii səviyyədə əvvəl müəllim özü, sonra isə tələbə ifa edir.

Tədqiqat – fənnin tədrisində vacib metodlardan biridir. Buraya həm dərs şəraitində müəllimin tələbə ilə birgə qarşılıqlı araşdırmaları, həm də ən vacib olan tələbənin müstəqil apardığı sərbəst işləri daxildir. Sərbəst işlərin üzərində çalışarkən tələbə müstəqil araşdırma aparmağı, maraqlı

və az məlum olan faktları yığmağı öyrənir, yəni onda tədqiqatçı keyfiyyətləri və yaradıcı müstəqillik formalaşır.

Müzakirə – fənnin təliminin təşkilində mühüm yer tutan metoddur. Onun vasitəsilə təlim zamanı müxtəlif fikir mübadiləsi üçün şərait yaranır, bu da dərslin maraqlı canlı formada keçməsinə təmin edir. Müzakirə zamanı bəzi məsələlərə dair ilkin məlumatlar yada salınır, təsəvvürlər qurulur, arqumentlər irəli sürülür və təhlil olunur, mühakimələr yürüdürlür. Bu metoda yaxın olan *disput* metodunu da göstərmək olar, lakin burada fikir mübadiləsi daha gərgin keçir və müxtəlif fikirlərin arqumentasiyası daha əsaslı, real faktlara söykənərək aparılmaıdır.

Dərs-konsert – belə təlim formasıdır ki, burada tələbə artıq yaxşı mənimsədiyi bacarıq və vərdişləri təkcə müəllim qarşısında deyil, həm də geniş auditoriya qarşısında nümayiş etdirir. Belə olan halda tələbədə özünə güvənmə, məsuliyyət hissləri, yaradıcı və təşkilati vərdişlər, geniş dinləyici auditoriyası ilə əlaqə yaratma bacarığı formalaşır. Konsertin semestrin axırında, yəni fənnin təliminin sonuna yaxın keçirilməsi məsləhət bilinir.

4.5. Fəndaxili və fənlərarası inteqrasiya

Təhsil islahatlarının əsasını inteqrasiya prinsipi təşkil edir, çünki təbii əlaqələr ümumiləşdirilmiş biliklərin verilməsi üçün əlverişli şərait yaradır. “Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Milli Kurikulumu”na əsaslanaraq magistrantların maraq və ehtiyaclarını nəzərə alaraq inteqrasiyanın aşağıdakı modelləri tətbiq olunur:

- fəndaxili əlaqə;
- fənlərarası əlaqə.

İnteqrasiyanın bu modeli iki yerə ayrılır: üfüqi və şaquli.

Fəndaxili inteqrasiya fənn üzrə məzmun xətləri arasındakı əlaqələri nəzərdə tutur və gələcək musiqi müəlliminin bilik və bacarıqlarının tamlıqla formalaşmasına şərait yaradır. Məsələn, 1-ci xətti (Xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixi) 2-ci xətlə (Muğamlar haqqında

məlumat) əlaqələndirmək biliklərin möhkəmlənməsi baxımından yaxşı nəticə verə bilər. Bu üfuku əlaqədir.

Şaquli əlaqə isə standartların semestrlər və mərhələlər üzrə əlaqəsini təmin edir. “Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası” fənni bir semestr ərzində keçirildiyi üçün bu əlaqə forması burada əhəmiyyət kəsb etmir.

Fənlərarası inteqrasiya müxtəlif fənlər arasında məntiqi əlaqələrin qurulmasını nəzərdə tutur. Məsələn, “Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası” fənninin “Etnomusiqişünaslıq”, “Azərbaycan musiqi tarixi”, “Xalq yaradıcılığı”, “Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” fənləri ilə inteqrativ əlaqəsi açıq-aşkar görünür. Bundan əlavə, məşğələlərdə “Vokal” və “Əsas musiqi aləti(fo-no)” fənləri ilə inteqrasiya baş verir, yəni adları çəkilən fənləri bilmədən “Xanəndəlik” fənnini də mükəmməl bilmək qeyri mümkündür. Fənlər üzrə inteqrasiya təlim nəticələrinin əldə edilməsinə xidmət edir və təlim prosesinin səmərəliliyinin artırılmasını təmin edir. Nəzəri təlim praktiki məşğələ ilə əlaqəli şəkildə həyata keçirilir.

V.Tələbə (magistrant) nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi

5.1.Qiymətləndirmənin ümumi prinsipləri

Pedaqoji ali məktəb sistemində magistrantların nəaliyyətlərinin qiymətləndirilməsi ardıcıl və sistemli proses olub onun fəaliyyətinin ayrılmaz tərkib hissəsi kimi bilavasitə pedaqoji təhsilin keyfiyyətinin dəyərləndirilməsi və nəticə etibarlı ilə onun yüksəlməsinə xidmət edir.

Magistrantların nəaliyyətlərinin qiymətləndirilməsi aldıkları təhsilin keyfiyyəti və inkişafı haqqında müvafiq məlumatların toplanması və onların təhlili ilə müşayiət olunur.

Məlumatların toplanması məşğələ dərslərində frontal sorğuların, kollokviumların və auditoriyada müsahibələr aparılması ilə yoxlanılır. Eyni zamanda fənn kurikulumunun icra vəziyyətinin, tələbə və müəllimin fəaliyyətinin müşahidə edilməsi, qrup və fərdi jurnalların,

imtahan cədvəllərinin və digər təhsil sənədlərinin təhlili və s. üsullarla həyata keçirilir.

Seminar məşğələlərindəki fəaliyyəti öyrənənin ümumi nailiyyət səviyyəsinin 30%-ni təşkil edir. Qiymətləndirmə ilə bağlı məşğələlərdə aşağıdakı işlər görülür:

- Aparılan tədqiqatların (sərbəst iş) və fortepiano arxasında praktiki işinin nəticələrini, eləcə də oxuduqları tədris materiallarını əhatə edən 10-15 dəqiqə müddətində (müxtəlif təkliflərin, sualların verilməsi və müzakirə də daxil olmaqla) yoldaşları qarşısında nümayiş etdirir.
- Xalq musiqisi nümunələri araşdırılır və fo-no arxasında ifa olunur.

Toplanmış məlumatlar tələbələrin fənnə münasibətini və onların nailiyyətlərini, professor-müəllim heyətinin hazırlıq səviyyəsini, kurikulumun məqsədəuyğunluğunu və s. əhatə edir.

Məlumatların təhlilinə görə aparılmış qiymətləndirmənin nəticələri Azərbaycanda pedaqoji təhsil siyasətinin qurulması və gələcək inkişaf perspektivlərinin müəyyənləşdirilməsi üçün mənbə hesab edilir.

Magistrantların nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi məqsədəuyğunluq, qarşılıqlı dəyərləndirmə, müvafiqlik və etibarlılıq, inkişafyönlülük və qarşılıqlı əməkdaşlıq prinsiplərinə əsaslanır.

Magistrant nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üç istiqamətdə aparılır: müəssisədaxili, milli və beynəlxalq.

Müəssisədaxili qiymətləndirmə üç komponentdən ibarətdir:

1. Magistrantların inkişafının monitorinqi – təhsil müəssisəsi səviyyəsində müəllim və müəssisə rəhbərliyi tərəfindən həyata keçirilir. Bu mərhələdə tələbələrin nailiyyətləri diaqnostik, formativ (müntəzəm, davamlı) və summativ (yekun) formada yazılı və şifahi qiymətləndirilir.
2. Kurikulum üzrə qiymətləndirmə – magistrantların təlim nəticələrinin müvafiq məzmun standartlarına uyğunluğunu müəyyənləşdirmək üçün aparılır.
3. Təhsil pillələri üzrə (bakalavr və magistr) yekun qiymətləndirmə – mərkəzləşmiş qaydada aparılan dövlət imtahanları, buraxılış işinin müdafiəsi və ya dissertasiya müdafiəsi formasında həyata keçirilir və müvafiq təhsil sənədinin verilməsi ilə başa çatır.

Milli qiymətləndirmə, bir qayda olaraq, 4 ildən bir pedaqoji təhsil prosesinin təşkili, planlaşdırılması, ümumtəhsil məktəbləri və cəmiyyətin tələbatlarına uyğunluğu və aparıldığı şərait haqqında toplanmış məlumatlar vasitəsilə kurikulumların keyfiyyətini və ali təhsil sistemində baş verən dəyişiklikləri dəyərləndirmək məqsədilə həyata keçirilir.

Beynəlxalq qiymətləndirmə adətən hər 4-5 ildən bir seçmə yolu ilə ölkəni pedaqoji ixtisaslar üzrə təmsil edən tələbələrin təlim göstəriciləri və gənc müəllimlərin fəaliyyətinin monitorinqi əsasında pedaqoji təhsilin vəziyyəti barədə təsəvvür əldə etmək, müvafiq məlumatları təhlil etməklə problemləri aşkara çıxarmaq və onların həlli yollarını müəyyənləşdirmək, perspektiv inkişaf istiqamətlərini proqnozlaşdırmaq və mövcud vəziyyəti digər ölkələrlə müqayisə etmək məqsədilə aparılır.

5.2. Qiymətləndirmə mexanizmi

5.2.1. Davamiyyət:

Fənn üzrə ayrılan bütün saatların 30%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılmır.

5.2.2. Fənnin mənimsənilməsi qaydası:

Balların maksimum miqdarı – 100 bal

Semestr ərzində toplanan maksimum bal – 50 bal

- Dərsə davamiyyətə görə maksimum – 10 bal
- Magistrantların sərbəst işlərinə görə maksimum – 10 bal
- Seminar məşğələlərində fəallığa görə və kollokviumların nəticələrinə görə maksimum – 30 bal

Seminar dərslərində tələbənin jurnalda ən azı 3 qiyməti olduqda ona fənn üzrə ballar hesablanır. Əks halda ona ball hesablanmır (dərs saatları az olarsa frontal sorğu aparılır). Kollokvium sorğusu üzrə isə yalnız 3 qiymət olmalıdır. Həm seminar, həm də kollokvium qiymətləri toplanır, sonra qiymətlərin sayına bölünür və alınan rəqəm üçə vurulur.

Sərbəst iş mövzuları fənni tədris edən müəllim tərəfindən tam sərbəst müəyyənləşdirilir. Tapşırıqlar mühazirə mövzuları çərçivəsində

müəllimin istəyi ilə dəyişdirilə bilər. Hər bir tapşırığın yerinə yetirilməsi 1 balla qiymətləndirilir.

Son imtahan magistrantın ümumi nailiyyət səviyyəsinin 50%-ni təşkil edir. İmtahanda aldığı balların maksimumu 50 ball, minimumu isə 17 ball təşkil edir.

Semestr ərzində və imtahanın nəticəsinə görə toplanan balların cəmi 50-dən yuxarı olduqda magistrant fənni mənimsəmiş hesab edilir.

5.2.3. Magistrantların biliyinin qiymətləndirilməsi

(Semestr ərzində və imtahan nəticəsinə görə toplanan balların cəmi)

Qiymətləndirmə aşağıda göstərilən meyarlar ilə aparılır:

51 balldan aşağı – «geyri kafi» - **F**

51-60 ball – «qənaətbəxş» - **E**

61-70 – «kafi» - **D**

71-80 – «yaxşı» - **C**

81-90 – «çox yaxşı» - **B**

91-100 – «əla» - **A**

5.2.4. İmtahan tələbləri

- fənnin nəzəri suallarına cavab vermək;
- fortepianoda özünə müşayiət edərək təsnifləri ifa etmək.

Qiymətləndirmə meyarları

Biletdəki bir sual üçün:

- 10 bal – tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir, təsnifləri fortepianoda müşayiət edərək düzgün və ifadəli ifa edir;
- 9 bal – tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, mövzunun məzmununu açıqlaya bilir, təsnifləri düzgün ifa edir;
- 8 bal – tələbə cavabında və yaxud ifasında xırda qüsuraya yol verir;
- 7 bal – tələbə materialı yaxşı bilir, lakin bəzi məsələləri tam açıqlaya bilmir və yaxud ifasında bir neçə xırda qüsur var;

- 6 bal – tələbə materialı ümumi şəkildə bilir və yaxud ifasında gözə çarpacaq dərəcədə nöqsan var;
- 5 bal – tələbə mövzunu dolğunluqla açıqlaya bilmir, ifasında əhəmiyyətli qüsurlar vardır;
- 4 bal – tələbəninin cavabı qismən doğrudur, təsniflərin ifasında bir neçə əhəmiyyətli qüsurlar var;
- 3 bal – tələbəninin mövzudan sadəcə ümumi anlayışı var və ifasında çox qüsurlar var;
- 1-2 bal – tələbəninin mövzudan qismən xəbəri var, ifası çox zəifdir;
- 0 bal – suala cavab yoxdur və yaxud təsnifləri ifa edə bilmir.

VI. Resurslar

6.1.Maddi-texniki təminat

Fənnin tədrisi üçün aşağıdakıların olması zəruridir:

- xüsusi təchiz olunmuş auditoriya;
- kompüterlər;
- audio və videotexnika;
- proektor;
- internetə çıxış;
- tədris əşyaları (yazı lövhəsi, iş vərəqləri və dəftərləri, slaydlar, audio- və videodisklər və kasetlər, yazı ləvazimatı və s.)

6.2.Tədris-metodiki təminat

Fənnin tədrisində aşağıdakı metodiki vasitələrdən istifadə zəruridir:

- konkret dərslər nümunələrini əks etdirən filmlər;
- tədris filmləri;
- müxtəlif xanəndəlik məktəblərinin üslub xüsusiyyətlərini əks etdirən səs yazıları (disk və ya kasetlər);
- dərslər və dərslər vəsaitləri;
- xalq musiqi nümunələrini əks etdirən not yazıları;
- əvvəlcədən hazırlanmış tədris materialları;
- vəb-materiallar.

6.3. Təklif edilən əsas ədəbiyyat siyahısı

- 1.S.Abdullayeva. Azərbaycan xalq çalğı alətləri, B.: “Adiloğlu”,2002
- 2.G.Abdullazadə. Qədim və orta əsrlərin musiqi mədəniyyəti, Bakı: “Qartal”, 1996
- 3.G.Axundova “Azərbaycanda xanəndəlik ənənəsinin və vokal mədəniyyətinin yaranması və inkişafı”, Bakı-ADPU, 2010
- 4.Azərbaycan xalq musiqisi. Bakı: “Elm”,1981
- 5.Azərbaycan türk el nəğmələri. Bakı: “Azərnəşr”, 1927
- 6.T.Bağirova, F.Hidayətova. Aşıq sənətinin yaranma tarixi və inkişafı, Bakı: “Elm və Təhsil”, 2009
- 7.M.Dilbazi. Bakının musiqi həyatı. B.: “Mütərcim”, 2007
8. J.Qədimova. Musiqinin tədrisi metodikası, Bakı-ADPU, 2007
- 9.J.Qədimova,T.Bağirova. Etnomusiqişünaslıq, B.:“Elm və Təhsil”,2009
- 10.N.Kazımov Ümumtəhsil məktəblərində muğamların tədrisi məsələləri. Bakı: “Çaşıoğlu”, 2009
- 11.R.İmrani. Azərbaycanın musiqi tarixi, I-ci cild, Bakı: “Elm”, 1999
- 12.R.İmrani. Muğam tarixi., Bakı, 1998
- 13.R.İmrani. Muğam Şumer dövründən başlayır”, Bakı: “Elm”, 1999
- 14.M.İsmayılov. Azərbaycan xalq musiqisinin janrları, B.: “İşıq”, 1984
- 15.Ü.Hacıbəyli. Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları”, Bakı: “Az.dövlət mus. nəşriyyatı”, 1957
- 16.F.Əliyeva. Musiqi tariximizin səhifələri, B.: “Adiloğlu”, 2003
- 17.F.Əliyeva. XX əsr Azərbaycan musiqisi. Bakı: “Elm”, 2007
- 18.F.Əliyefa. XX əsrin birinci yarısının tarixi inkişaf kontekstində Azərbaycanın musiqi mədəniyyəti. Bakı, 2008
- 19.D.Mahmudova. Az-n təsnifinin problemləri, Bakı, 1993
- 20.Ş.Mahmudova. Muğamda mövzu dramaturji prosesin daşıyıcısı kimi. Bakı, 1994
- 21.V.Məmmədov. Muğam, söz, ifaçı. Bakı: “İşıq”, 1981
- 22.O.Rəcəbov, N.Kazımov, Ə.Ələkbərov, F.Hidayətova. Azərbaycan xalq musiqisi və musiqi müəllimi hazırlığı, Bakı: “Mütərcim”, 2012
- 23.Z.Səfərova. Azərbaycanın musiqi elmi, Bakı: “Elm”, 1998
- 24.Z.Səfərova. Həmişəyaşar ənənələr, Bakı: “Elm”, 2000

25. S.Səidova. Qədim Azərbaycan mərasim musiqisi.B., 1994
- 26.F.Şuşinski. Azərbaycan xalq musiqiçiləri, Bakı: “Yazıçı”, 1985
- 27.E.Şıxəliyeva. XIX əsrin ikinci yarısında, XX əsrin əvvəlində Azərbaycanın musiqi sənəti. Bakı,1994
- 28.F.Şuşinski. Cabbar Qaryaqdıoğlu, Bakı: “Elm”, 1987
- 29.R.Zöhrabov. Muğam, Bakı: “Azərnəşr”, 1991
- 30.R.Zöhrabov. Azərbaycan təsnifləri, Moskva, 1983

6.4. Tövsiyyə olunan əlavə ədəbiyyat siyahısı

- 1.Ə.Ağayev. Təlim prosesi: ənənə və müasirlik. Bakı: “Adiloğlu”, 2006
2. Azərbaycan İncəsənəti (dərs vəsaiti), Bakı: “Maarif”, 1977
- 3.F.Əliyeva. XX əsr Az. Musiqi mədəniyyəti tarixinin qaynaqları, Bakı: “Nurlan”, 2005
- 4.S.Həmidov. Ali pedaqoji məktəb tələbələrinə kompüterin öyrədilməsi metodikası. Bakı,1999
- 5.F.Hidayətova. Musiqi və vətəndaşlıq tərbiyəsi, B.: “Şirvannəşr”,2009
6. R.Musayev. Qarabağ xanəndələrinin qrammofon vallarında qorunan yaradıcılıq irsi (məq.). “Musiqi dünyası” j-lı, B.,2007, №1-2, s.170-172
- 7.Q.Namazov. Azərbaycan aşığı sənəti. Bakı: “Yazıçı”, 1984
- 8.C.Nəbiyeva. Kompüter texnologiyalarından istifadə şagirdlərin fəallaşdırılması vasitəsi kimi. Bakı, 2005
9. Rasim Əfəndi. Azərçaycan incəsənəti. Bakı: “Şərq-Qərb”, 2007
- 10.O.Rəcəbov. Uşaqlar və mahnılar, Bakı: “İşıq”, 1985
- 11.F.Sadıqov.Q.Abdulla.Q.Məmmədova. Azərbaycan muğamları şagirdlərin vətənpərvərlik tərbiyəsi məktəbidir. Bakı: “Ünsiyyət”, 1999
- 12.V.Xəlilov. İbtidai siniflərdə azərb. xalq yaradıcılığı nümunələrinin öyrənilməsi estetik tərbiyə vasitəsi kimi. Bakı, 1995
- 13.V.Xəlilov. Ümumtəhsil məktəblərində estetik tərbiyənin inkişafı yolları. Bakı: “Maarif”, 1991
- 14.Zemfira Yusif qızı. Şərqi musiqisinin peyğəmbəri. Bakı: “Şərqi-Qərb”, 2008
- 15.R.Zöhrabov. Azərbaycan rəngləri. Bakı: “Marş-print”, 2006

VII. Metodiki tövsiyyələr

7.1. Təklif olunan sərbəst is mövzuları:

1. Xanəndəlik sənəti – ənənəçilik və müasirlik.
2. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin təlimindən alınan biliklərin ümumtəhsil məktəblərində musiqi dərslərində tətbiqi.
3. Muğam – Azərbaycan xalqının milli sərvətidir.
4. Böyük ustad Cabbar Qaryaqdı oğlu.
5. Azərbaycanda xanəndəlik sənətinin yaranması qaynaqları.
6. Mir Möhsün Nəvvabın xanəndəlik sənətinin inkişafında rolu.
7. Muğam və təsniflərin poetik məzmunu.
8. Təsniflərin və muğamların poetik məzmunu bəşəri humanist ideyaları kontekstində.
9. Azərbaycan şairlərinin qəzəllərində vətənpərvərlik ideyası.
10. Görkəmli xanəndə Mirzə Səttar.
11. Şuşa xanəndəlik məktəbinin nümayəndələrinin üslub xüsusiyyətləri.
12. Meşədi Məlik Mənsurovun Bakı xanəndəlik məktəbinin formalaşmasında rolu.
13. Bakı xanəndəlik məktəbinin yetirmələrinin özünəməxsus cəhətləri.
14. «Şamaxı məktəbinin xanəndələri» mövzusunun Power Point proqramında prezentasiyasının hazırlanması.
15. Azərbaycanda professional bəstəkarlıq yaradıcılığında muğam sənətinin rolu.
16. Zərbi muğamların spesifik ifa xüsusiyyətləri.
17. Azərbaycanda muğam və caz sənətlərinin sintezi.
18. Gənclərin milli təfəkkürünün formalaşmasında xanəndəlik sənətinin rolu.
19. Xalq mahnıları – musiqi mədəniyyətmizin incisidir.
20. Uşaq xorunda təsniflərin və xalq mahnılarının təmrinlərdə istifadəsi.
21. Mahur təsnifinin fo-da müşayiət edərək oxunması.
22. Qatar təsnifinin fo-da müşayiət edərək oxunması.
23. Bayatı-Kürd təsnifinin fo-da müşayiət edərək oxunması.
24. Bayatı-Qacar təsnifinin fo-da müşayiət edərək oxunması.

26. Zabul təsnifinin fo-da müşayiət edərək oxunması.
27. Canlı əfsanəmiz – Alim Qasimov.
28. Azərbaycan xanəndəlik sənətində musiqi məclislərinin rolu.
29. M. Fizuli poeziyası və muğam sənəti.
30. XX əsrdə Azərbaycanda qadın xanəndələrin yaradıcılığı.

MÜNDƏRİCAT

Giriş.....	3
I.Ümumi müddəalar	
1.1. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin kurikulumu və onun xarakterik cəhətləri.....	5
1.2.«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin əhəmiyyəti və onun tədrisinin əsaslandırılması.....	6
1.3.«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənnin məqsədi.....	7
1.4. «Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin vəzifələri.....	8
II.«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənnin məzmunu	
2.1.Fənn üzrə təlim nəticələri.....	9
2.2.Məzmun xətləri, onların əsaslandırılması və ümumi təlim nəticələri.....	10
III.Məzmun standartları	
3.1.Xanəndəlik sənətinin yaranması və inkişafı tarixi.....	16
3.2.Muğamlar haqqında məlumat.....	17
3.3.Muğam təsniflərinin fortepianoda müşayiət edərək oxunması.....	18
3.4.Məzmun xətlərinin saatlar üzrə bölgüsü.....	18
IV.Təlim strategiyaları	
4.1.«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin təliminin təşkil mexanizmi.....	19
4.2.Pedaqoji prosesin təşkili prinsipləri.....	20
4.3.Təlimin təşkilinin forma və üsulların təkmilləşdirilməsinə dair tövsiyələr....	22
4.4.«Xanəndəlik sənəti və onun tədrisi metodikası» fənninin tədrisi zamanı istifadə olunan forma və metodlar.....	23
4.5.Fəndaxili və fənlərarası inteqrasiya	24
V.Tələbə (magistrant) nailiyyətlərin qiymətləndirilməsi	
5.1.Qiymətləndirmənin ümumi prinsipləri.....	25
5.2.Qiymətləndirmə mexanizmi.....	27
VI.Resurslar	
6.1.Maddi-texniki təminat.....	29
6.2.Tədris-metodiki təminat.....	29
6.3.Təklif olunan əsas ədəbiyyatın siyahısı.....	30
6.4.Tövsiyyə olunan əlavə ədəbiyyatın siyahısı.....	31
VII.Metodiki tövsiyələr	
7.1.Təklif olunan sərbəst iş mövzuları.....	32